

NY AKADEMISK BOG:
Akademikeres
livsvilkår
bliver usikre,
skrøbelige og
vanskelige

Prekarisering er et alvorligt samfundsproblem, der gør arbejdslivet usikkert, underminerer fællesskaber og forringer arbejdsforholdene for en stor gruppe akademikere. Løsningen kræver radikale midler og solidaritet fra fastansatte og fagforeninger, vurderer fire forskere, der netop har udgivet en akademisk bog om fænomenet.

Den tid, hvor en akademisk uddannelse var garanti for et godt job med stabil indtægt, er for længst forbi. I dag bliver akademikeres rettigheder, jobsikkerhed og arbejdsforhold systematisk nedbrudt bid for bid i en global bølge af prekarisering. Det gør

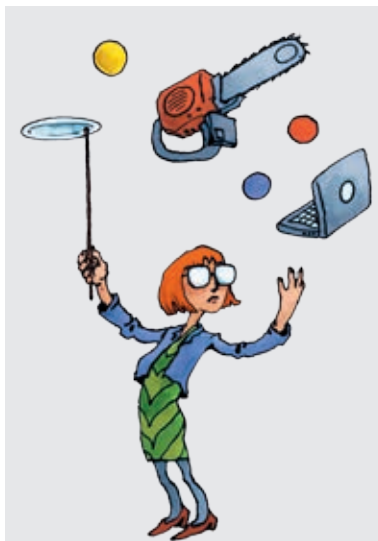
fremtidsudsigterne ustabile og uforudsigelige for særligt de unge og ældre akademikere - og i sidste ende os alle sammen.

Det skriver fire forskere fra Center for Arbejdslivsforskning på Roskilde Universitet i den fagfællebedømte bog "Prekarisering - og akademisk arbejde", der netop er udkommet på

Frydenlund Academic på baggrund af et forskningsprojekt, som Dansk Magisterforening har støttet.

Budskabet er klart. En voksende gruppe af akademikere - særligt humanister og scient.er - står over for et arbejdsliv kendetegnet ved løse og korte ansættelser og dermed en tilværelse i permanent usikkerhed, større arbejdspress og regelmæssig arbejdsløshed.

“Der sker en stor forråelse og forringelse af de betingelser, som de løstansatte akademikere arbejder under. Lønnen sakker bagud, dag-

“JEG HAR SOLGT MIG SELV HELT VILDT BILLIGT”

Louise, 36, cand.mag. med vægt på kultur og kommunikation. Har siden 2010 arbejdet i en række midlertidige projektstillinger, selv om hun helst vil have en fast stilling - aldrig længere end 10 måneder ad gangen. Ofte har hun fået supplerende dagpenge undervejs.

“Jeg synes, man er i en underdog-position - jeg har nogle gange følt mig som en slags avanceret studentermedhjælper. Ikke i arbejdsopgaverne nødvendigvis, men i den måde, man bliver betragtet på”.

“En gennemgående faktor er, at jeg har solgt mig selv helt vildt billigt. Lønnen bliver lige pludselig mindre væsentlig på en eller anden måde, det er survival of the fittest. Man siger måske ja tak til en dårligere løn, end hvis man sad i en længerevarende ansættelse”.

“Jeg har over årene mistet troen på at få et fast job ... noget, der kan strække sig over år, om det så bare er to eller fire - det synes jeg virker mere og mere usandsynligt for sådan nogle som mig”.

pengesikkerheden forværres, arbejdet intensiveres, og konkurrencen stiger”, siger lektor Janne Gleerup, der er en af de fire forfattere og i øvrigt medlem af hovedbestyrelsen i Dansk Magisterforening.

Sådan bliver akademikere ramt

Prekarisering er et samfundsmæssigt fænomen, der dækker over “gradvise, men gennemgribende ændringer i ansættelsesformer og -vilkår, såkaldt atypisk beskæftigelse som midlertidige ansættelser, småjob og andre usikre projektansættelser”. Prekært arbejde kan desuden være “arbejde på elendige ansættelsesbetingelser” og “dårligt, nedslidende og uværdigt arbejde”, skriver forfatterne.

Arbejdsmarkedsforskere har længe diskuteret, om prekarisering rent faktisk er et stigende fænomen i Danmark. Det er nemlig svært at afgrænse begrebet på en måde, der gør det muligt at analysere kvantitativt. Forfatterne gør dog et ihærdigt forsøg.

“Lønnen sakker bagud, dagpengesikkerheden forværres, arbejdet intensiveres, og konkurrencen stiger”.

Janne Gleerup, forfatter og lektor

Næsten en fjerdedel af alle akademikere arbejder i den type midlertidige job, argumenterer de. 13 procent af alle akademikere er i tidsbegrænsede stillinger og ufrivillige deltidsstillinger, mens 10 procent sidder i korte HK-ansættelser eller er arbejdsløse i løntilskud og lignende ordninger. Af dem tjener 70 procent under medianindkomsten for akademikere, og en undersøgelse anslår, at op mod to tredjedele ikke er medlemmer af en fagforening. De er hovedsageligt enten unge eller ældre og hovedsageligt humanistisk eller naturvidenskabeligt uddannede.

“Det er ikke nyt i sig selv, at akademikere arbejder i kortvarige ansættelser. Det har længe været almindeligt brugt i for eksempel universitetsverdenen. Det nye er, at det er under helt andre og meget hårde-

“NÅR DER SÅ ENDELIG ER NOGLE LEDIGE STILLINGER PÅ VEJ, SÅ ER MAN DE SIDSTE, DER HØRER OM DET”

Finn, cand.scient. og ph.d. Har i over 10 år været løstansat som underviser med øvelsestimer, der kun kan varetages af forskningsuddannede. For at tjene penge nok - og sikre sig en pensionsopsparing - har han suppleret med rengøringsarbejde op mod 30 timer om ugen.

“Fordelene har været, at jeg har kunnet arbejde med mit fag, og jeg har også haft nogle frie rammer, som jeg også godt kunne lide, men det negative er, at man ikke rigtig er med der, hvor beslutningerne bliver truffet ... Hvert semester får man at vide, hvad man kan få, og hvad man ikke kan. Det er det”.

“Når der så endelig er nogle ledige stillinger på vej, så er man altså de sidste, der hører om det, for at sige det, som det er”.

re vilkår end tidligere - og at tilbagevendende ledighed er blevet en permanent del af arbejdslivet for mange akademikere”, siger Janne Gleerup, der igennem 10 år selv var ansat i midlertidige stillinger på Roskilde Universitet, før hun for tre år siden blev fastansat som lektor.

Prekariseringen ses især for akademikere i kulturbranchen, på højere uddannelsesinstitutioner, men også efterhånden på det offentlige arbejdsmarked i øvrigt, hvor midlertidige ansættelser i form af projektansættelser bliver mere almindelige, ligesom der gøres flittigt brug af løntilskudsordninger og andre kortvarige løsninger.

Op det er ikke blot de formelle og økonomiske rammer for de akade- >>

» miske job, der ændrer sig, men også selve indholdet og arbejdsmiljøet, mener forfatterne. For eksempel indfører universiteterne masseforelæsnings- og ændrer dermed fundamentalt på undervisningens form. Samtidig bliver administrativt personale afskediget til fordel for elektroniske systemer, som det videnskabelige personale selv skal betjene som en ekstra arbejdsopgave.

“Det presser arbejdsmiljøet, når folk ansættes på meget forskellige vilkår, selvom de udfører sammenligneligt arbejde. Forskelsbehandling

af den slags risikerer at skabe A- og B-hold på arbejdspladsen”, siger Janne Gleerup.

Frygt og kontrol i arbejdslivet

Konsekvensen er til at tage og føle på. Prekariseringen medfører en stigende frygt for at blive ramt af arbejdsløshed og med det en accept af, at man må tage til takke med ringere arbejdsforhold, hvis man vil have et job. Og mens de unge akademikere oplever en følelse af skuffelse over deres fremtid, mærker nogle af de ældre en smertefuld oplevelse af tab, skriver forfatterne.

“Mange oplever at være ringere stillet end andre i samfundet. De er bange for at blive fattige som gamle, fordi de ikke får samme pensionsopsparing, og de kan ikke få lån til at købe en lejlighed, fordi deres job er midlertidige. De kan ikke planlægge deres sommerferie, fordi de altid skal være klar til at arbejde, og rigtig mange unge kvinder er nervøse for, om de bliver for gamle, før de føler sig sikre nok til at få børn”, siger Janne Gleerup.

“JEG ER BLEVET FORLÆNGET SÅDAN LIDT ULOVLIGT I FIRE MÅNEDER”

Signe. En yngre, humanistisk uddannet akademiker, som har erfaring med forskellige former for midlertidige ansættelser. Hun arbejder typisk som en “blæksprutte”, der tager de opgaver, de fastansatte ikke har tid eller lyst til.

“Jeg er blevet forlænget sådan lidt ulovligt i fire måneder. Det får de ikke ondt i maven over, og jeg vil jo gerne forlænges”.

“Når man kun er løstansat, så er man nødt til at passe lidt på sig selv. Man må ikke blive for følelsesmæssigt involveret i, hvordan de andre klarer sig, når jeg er væk. Hvis jeg var fastansat – ikke at jeg er illoyal – men så ville jeg være bedre i stand til at lægge en længere horisont for mine opgaver frem for nu: I det sekund jeg slipper det her, er der 75 procents risiko for, at det her ryger på gulvet. Det bliver katastrofalt i en periode, og det bliver træls at samle op, men sådan er det så”.

det er garant for en basal sikkerhed i livet”, siger Janne Gleerup.

Nogle af de akademikere, forfatterne har interviewet, er frustrerede over deres fagforening.

“Flere oplever, at deres TR lidt brysk har skubbet dem væk i stedet for at lytte til deres problemer. Jeg tror, det er et udtryk for, at TR’erne simpelthen ikke ved, hvad de skal gøre ved det her problem. Der har de faglige organisationer en stor opgave i at klæde dem bedre på”, siger Janne Gleerup.

“Tidligere har fagbevægelsen primært været til for de fastansattes medlemmer. Nu er man nødt til at arbejde for at skabe større forståel-

“DET HAVDE VÆRET BEDRE, HVIS JEG HAVDE UDDANNET MIG SOM PÆDAGOG”

Freja, færdiguddannet humanist i 2015. Har haft flere korte projektstillinger ind imellem arbejdsløshed. Søger nu HK-stillinger i et forsøg på at komme ind på arbejdsmarkedet.

“Det sidste stykke tid har jeg følt mig virkelig snydt, når jeg sidder og ser, at der er så mange pædagog- og lærerstillinger, hvor jeg tænker: “Hvorfor havde vi den diskurs om, at det var så godt at blive højtuddannet, når der ikke er nogen job til os alligevel, og vi skal kæmpe så meget for at få det?””

“Der kan jeg tænke nu, at det havde været bedre, hvis jeg havde uddannet mig som pædagog eller lærer, og så kunne jeg have videreuddannet mig senere, hvis det var det, jeg ville, og nu sidder jeg her, men det er dér, jobbene er. Men dem er jeg overkvalificeret til, eller de vil bare ikke overveje at ansætte mig. Så jeg føler mig megasnydt”.

“Prekariseringen skaber en følelse af afmagt, der risikerer at marginalisere store grupper i samfundet”.

Janne Gleerup, forfatter og lektor

“Vi har dog også set eksempler på folk, som ser fordele i løse ansættelser og trives med det. Det er et mindretal, men de findes”, siger hun.

Store forskelle i løn og arbejdsforhold mellem de fastansatte og de løstansatte kan skabe konflikter og risikerer at ødelægge solidariteten og fællesskabet i samfundet, mener Janne Gleerup.

“Prekariseringen skaber en følelse af afmagt, der risikerer at marginalisere store grupper i samfundet. Måske melder de sig ud af fagforeningerne, fordi de oplever, at de primært varetager de fastansattes interesser. Og måske mister de den grundlæggende tillid til, at samfun-

se og solidaritet mellem fastansatte og løstansatte, hvis prekariseringen skal standses”, siger hun.

Løsningen er radikal

Der er i dag en fremherskende forståelse af, at tendensen mod flere og flere deltidsansatte og løst beskæftigede ikke kan bremses, og vi derfor ikke skal bruge kræfter på at modarbejde udviklingen, men i stedet lære at leve med den, skriver forfatterne - og erklærer sig hurtigt uenige.

“JEG FØLER MIG LIDT HANDLINGSBLAMMET”

Christian, uddannet geograf i 40'erne. Ansat i et kommunalt jobcenter på en etårig kontrakt, som kun bliver forlænget, hvis jobcenteret “kan få tjent pengene hjem” på ham.

Hver 14. dag sender ledelsen “produktionsstal” rundt i afdelingen, hvor der står, hvor mange samtaler hver medarbejder har gennemført med ledige, og om der er skaffet et job til dem.

“Det er jo nærmest som at være ansat på en resultatkontrakt. Forskellen er bare, at der plejer man at få et økonomisk udbytte, hvis man leverer varen, og så plejer ansættelserne også at være noget længere end et år”.

“Det er sådan lidt specielt sådan at få sine personlige præstationer lagt ud offentligt. Også fordi det jo kan være helt tilfældigt, hvad det er for nogle sager, man har. Det er jo altså ikke en trylleformular, vi som konsulenter kan, der skaffer folk i arbejde...”.

“Jeg kan godt mærke, at det stresser mig lidt, at jeg skal præstere de her ting inden for kort tid. Det præger også tingene derhjemme, jeg føler mig lidt handlingslammet, og det kan godt gøre det svært helt at være så meget til stede i tingene, som jeg gerne ville”.

“Generelt i EU, men også i Danmark, er det mest sandsynlige, at prekariseringen fortsat vil brede sig, medmindre mere grundlæggende strukturelle ændringer af det samfundsmæssige arbejde kan sættes på dagsordenen”, skriver de.

Løsningen skal blandt andet findes i at udvide menneskers mulighed for at tage kontrol over eget liv - herunder et “retten til et meningsfuldt arbejdsliv”. På den lange bane skal der ske en radikal demokratisering af samfundet, så medarbejdere får større indflydelse på, hvad der skal produceres, og hvordan det skal produceres.

“Hvis udbredelsen af prekarisering skal standses, kræver det udvidelse af kontrol over arbejdet på konkrete måder, der vil variere, alt efter hvilke områder og hvilken slags arbejde det drejer sig om”, skriver forfatterne og foreslår kooperativer som én vej frem, bl.a. fordi overskuddet i virksomheden her deles blandt dem, der udfører arbejdet.

Samtidig bør velfærdsstaten styrke personlige og sociale rettigheder for

alle borgere, sådan at enhver kan klare sig godt, selv hvis de er uden job.

“Først når éns livssikkerhed og grundlæggende livsførelse løsnes fra tvangen til arbejdsmarkedsdeltagelse, vil man komme prekariseringen til livs”, lyder det i bogen.

Men det er kun løse bud på, hvad der skal til for at fjerne prekariseringen. De endelige svar kan kun komme gennem større demokratisk idéudvikling og drøftelse fra og med dem, det hele handler om, mener forfatterne.

“Skabelsen af et nyt velfærds-samfund skal ikke først og fremmest overlades til politiske partier og lovgivning. Det vil tværtimod vinde ved at blive udviklet nedefra, altså erfaringsbaseret, gennem eksperimenter, der involverer personalet i velfærdsinstitutionerne og deres organisationer, men også borgerne”, skriver de.

“I stedet for bare at kigge på prekariseringen er det på tide at diskutere, hvad vi gør ved det. Ellers bliver flertallet af os tilskuere til den samfundsudvikling, vi faktisk er medskabere af”, siger Janne Gleerup. ■

“Prekarisering - og akademisk arbejde”

Janne Gleerup, Birger Steen Nielsen, Peter Olsén og Niels Warring. Udgivet 2018 på Frydenlund Academic.

Kræftens Bekæmpelse – The Danish Cancer Society

Call for proposals for new members of the Scientific Committee of the Danish Cancer Society (KBVU)

The Scientific Committee of the Danish Cancer Society invites institutions, institutes, and scientific societies that are actively involved in cancer research to submit proposals for 4 new members for the committee.

The vacant committee seats are to be occupied by experienced, active researchers with expertise in the following areas:

- Molecular cancer biology (3 members)
- Clinical oncology (1 member)

The committee consists of 15 members, and both Danish and foreign members are represented.

The committee encourages nomination of researchers from foreign institutions to ensure its competency to act.

Each year the committee receives a budget from the Central Board of the Danish Cancer Society that it allocates in free competition to high quality, cancer-relevant research proposals. On request, the committee may comment on questions, or on its own initiative make statements to the Executive Committee on professional matters within the committee's field of competence.

On the basis of a concise, professional nomination from the Scientific Committee, the Central Board elects the new committee members.

Motivated proposals for candidates, containing a CV of maximum 5 pages including a publication list, must be received by the Danish Cancer Society no later than 1 September 2018.

The proposals should be sent to:

Kræftens Bekæmpelse
Bevillingssektionen
Strandboulevarden 49
2100 København Ø
E-mail: ckh@cancer.dk

